Марина Андровска, ученичка в VI клас в столичното 34 ОУ „Стою Шишков"

АСОЦИАЦИЯ НА РОДИТЕЛИТЕ НА ДЕЦА С УВРЕДЕН СЛУХ
АРДУС

Информационен бюлетин на Асоциацията на родителите на деца с увреден слух

АДРЕС: *1000 София, ул. „Денкоглу" № 12-14, етаж 5*
Тел./факс: 987 26 46
1606 София, п.к. 113
e-mail: ardus@abv.bg
www.ardusbg.com

Брой 24, декември 2013 г.

ПРОЕКТИ

BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение" (2012 – 2014 г.), Дейност 5

„Създаване на благоприятна среда в училищата и детските градини за адаптивно обучение на деца със специални образователни потребности" с бенефициент МОМН

BG051PO001-4.1.07
„Включващо обучение"
проектът е финансиран по ОП „Развитие на човешките ресурси", съфинансиран от Европейския социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще!
Европейски съюз · Европейски социален фонд · МОМН

Асоциацията на родителите на деца с увреден слух е партньор по проекта. Общата цел е да се осигури подкрепяща среда за равен достъп до образование и за отваряне на образователната система с оглед осъществяването на включващо обучение.

Интеграцията на деца с нарушен слух в масови училища е фундаментална за тяхното психо-емоционално и социално развитие. От друга страна, усвояването на умения от чуващите ученици как да контактуват с връстниците си с увреден слух и да приемат различието, възпитава у тях нови социални умения и обогатява личностното им израстване. Излизането от етикета на различието и заличаването по естествен начин на границата между децата с нарушен слух и чуващите, е основна задача на АРДУС.

Конкретните дейности, които реализира за осъществяване целите на проекта, са:

► *Работа в часа на класа по метода на груповия тренинг, изграждане на екип, неформално лидерство в седем училища, в които се обучават деца с увреден слух.*

► *Провеждане на срещи с педагогическия колектив - учители, ресурсни учители, педагогически съветник и срещи с родители от седемте училища, с участието на психолог и слухово-речев рехабилитатор.*

► *Изработване на брошура и наръчник за родители, за ученици и за учители, в които да са описани различни практики и модели на поведение.*

Екипът от сурдопедагог - Ива Евстатиева, и двама психолози - Теодора Милотинова и Инна Бранева, проведе обучения в училища в шест града на страната: София - 28-о СОУ „Алеко Константинов" и 74-то СОУ „Гоце Делчев"; Етрополе - СОУ „Христо Ясенов"; Мездра - СОУ „Иван Вазов"; Благоевград - 2-ро ОУ „Димитър Благоев"; Русе - ОУ „Васил Априлов"; Перник - 11-о ОУ „Елин Пелин". Проведоха срещи с педагогическите колективи, с ресурсните учители и психолози, с родители и деца.

„От теб зависи! Равни възможности и социално включване на хора с увреден слух"

Проектът, на който АРДУС е бенефициент, стартира през 2013 г. Финансиран е по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси", съфинансиран от Европейския социален фонд на ЕС. Продължителността му е 18 месеца и е на стойност от 211 932 лв.

Възрастовата граница на участниците е между 18 и 35 г. Целевата група са хора с увреден слух, които живеят на територията на областите София и Пловдив и са безработни или искат да се върнат на пазара на труда след продължително отсъствие; членове на семействата им, които подпомагат социалната им интеграция; хора, на които току-що е установена трайна загуба на слуха; младежи, желаещи да повишат квалификацията си и да продължат обучението си; представители на местната централизирана и общинска администрация, в частност служби за Социално подпомагане, Бюра по труда и работодатели.

От 1 май т.г. АРДУС откри по проекта центрове за подкрепа на хора с увреден слух в София и в Пловдив. В тях се предоставят кон-

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ"
Инвестира във вашето бъдеще!
Европейски съюз · Европейски социален фонд

Център за подкрепа на хора с увреден слух
Бенефициент: Асоциация на родителите на деца с увреден слух
Срок на изпълнение: 1.02.2013 – 31.07.2014

Номер на договор BG051PO001-5.1.05-0011-C0001
ПРОЕКТ
"ОТ ТЕБ ЗАВИСИ!
РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА ХОРА С УВРЕДЕН СЛУХ"

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси", съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

султантски услуги за кариерно ориентиране и реализация на пазара на труда на млади хора с увреден слух. Те се подпомагат при участие в различни стажантски и доброволчески програми, търсят се възможности за реализацията им, посредством осъществяване на контакти с браншови организации, Бюрото по труда и трудово-предприемачески борси.

В двете най-големи болнични заведения за слухопротезиране в страната - ВМА и УМБАЛ - ИСУЛ, се консултират хора с увреден слух и семействата им за възможностите за социално подпомагане, рехабилитация и диагностициране.

По проекта работят специалисти-консултанти, които подпомагат студентите при обучителния процес и ги консултират за различни административни процедури, свързани с изпити, следване, участие в изследвания, работни ателиета и др. Те запознават младежите и с възможностите за повишаване на квалификацията и продължаващо обучение.

Какво още ще се организира?

Две тридневни обучения за придобиване на „меки умения" с 50 участника; курс за придобиване на ключови компетенции (спрямо желанията и потребностите на ползвателите, могат да бъдат за усвояване на чужд език, компютърни умения, предприемачество и други теми) в София и Пловдив.

В рамките на проекта АРДУС стартира информационна кампания „Чуй ме!", с цел промяна на обществените нагласи към хората с увреден слух.

Още за проектите - на стр. 3, 4 и 5

ЛАГЕРИ

И тази година АРДУС остана верна на себе си - организира и проведе традиционните летни рехабилитационни лагери за деца и родители на море и на планина.

В Приморско в края на август

Ваня НЕЙЧЕВА, рехабилитатор

Чудесно място за поредна среща и нови запознанства. В продължение на седмица живяхме като голямо задружно семейство с малки и по-големи деца. Съчетахме успешно приятното с полезното. В естествена, емоционално наситена атмосфера, децата работеха с карта на местност, пътуваха с различни превозни средства, разшириха познанията си и обогатиха речника си с нови географски понятия.

Някои от малчуганите не бяха виждали морето. Майките им следяха с интерес първите уроци „как се учи в движение" във всяка ситуация - по време на път, на плажа и на басейна, на пристанището, на разходка и обиколка на крайбрежието около Приморско по суша и море, на концерт, в ресторанта... Впечатленията си обсъждаха на следобедните занятия.

По-неопитните родители видяха постигнатото при големите деца. Осъзнаха отговорната си роля във всекидневието за обогатяване на социалния и речеви опит на децата си. Заредиха се с ентусиазъм и оптимизъм. Всеки ден обменяхме мисли и опит, даваха се примери и съвети, всички получиха ценна информация за отговорностите и правата си.

На път за дома си пожелахме отново да бъдем заедно!

В Троянския балкан през юли

Ива ЕВСТАТИЕВА

Тази година планинският лагер беше в с. Чифлик. Настаниха ни в хотел „Дива", който предложи отлични условия за почивка и забавления.

Всекидневните часове по рехабилитация се редуваха с плуване в минералните басейни, игри и занимания по интереси. Всяка минута от деня беше изпълнена с интересни мероприятия. В часовете за рехабилитация коментирахме преживяното през деня, провеждахме викторини и обсъждахме какво ще правим на следващия ден.

Организирани бяха туристически походи в района на Природен парк „Централен балкан". Ходихме и до хижа „Хайдушко сборище" и се преклонихме пред паметника на загиналите борци за свобода по време и след разгрома на Априлското въстание. Посетихме и местността „Беклемето". Децата преминаха трудното трасе на алпийския парк „Катеричка" - незабравимо преживяване и огромно предизвикателство за физическата и психическата им издръжливост.

Имаше и състезания - по плуване, футбол, спортни игри и рисуване. Организирахме екскурзия до Орешака и до Музея на народните занаяти, до Троянския манастир и Природонаучния музей в с. Черни Осъм.

Празнувахме рожден и имен ден. Децата изработиха картички и пана за празника на приятелите си. А във вечерта на талантите се включиха и деца, и родители. Всеки показа дарбата си в избран от него жанр. Най-добрите бяха наградени.

Емоции имаше и в хотела - направихме впечатляваща изложба с рисунки на децата. Победителите излъчиха служителите и гостите на хотела.

На никой не му се тръгваше. Но всяко начало има и край. Пожелахме си да се върнем в гостоприемното с. Чифлик в Троянския балкан.

ПРАЗНИК

„Децата са нашите слънца"

Мария МИХАЙЛОВА

21 ноември - Ден на християнското семейство. Тротоарът пред столичния кинотеатър „Освождение" беше пълен с усмихнати и вълнуващи се майки и татковци, баби и дядовци, близки и приятели на малчуганите от ОДЗ № 101 „Ябълкова градина" в кв. „Люлин". Те очакваха да се отворят вратите на залата, където след броени минути щеше да започне концерт-спектакълът на възпитаниците на детското заведение.

„Децата са нашите слънца" беше мотото на спектакъла, превърнал се в празник за мъничките изпълнители и за педагогическия екип, за зрителите, които на крака бурно ръкоплясках.

Кулминацията беше в началото - освещаване на знамето на ОДЗ № 101 от отец Методи. То гордо „застана" до националния ни флаг и до знамето на Европейския съюз.

Шоуто започна. Казвам шоу, защото това, което видях, не винаги се случва на голяма сцена. С хъс децата пяха, „ходиха боси по асфалта", танцуваха, показаха, че са талантливи малки артисти. Забавляваха се. Те и всеотдайните им ръководители дадоха всичко от себе си. Как да не се гордеш с тях?!

А зрителите? Те приличаха на развълнувано море. Пяха и тактуваха в унисон с изпълненията на сцената.

Концертът завърши по български - с хоро - Дунавското. Аплодисментите не стихваха. „Още, още, още!..." кънтеше залата. Да, още, със сигурност ще има още, но вече с пораснали малки артисти и с ново попълнение.

Браво на децата! Браво на сплотения екип на „Ябълкова градина", плодовете на която са талантливите момиченца и момченца - „нашите слънца"!

В НЯКОЛКО ДУМИ

В столичното ОДЗ № 101 „Ябълкаво градина" се възпитават и обучават 261 деца, от които 48 са със специални образователни потребности. В шест масови групи, на възраст 3-6 години и две яслени групи, на възраст от 0-3 години, се интегрират по две деца с увреден слух.

В детската градина функционират две логопедични групи за деца от 3-6 години, които имат езиково-говорни проблеми и проблеми на развитието. Детското заведение разполага с обособени психологичен и логопедични кабинети, както и с кабинет за индивидуална слухово-речева рехабилитация на децата с увреден слух.

„ВКЛЮЧВАЩО ОБУЧЕНИЕ"

BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение" (2012 – 2014 г.), Дейност 5

„Създаване на благоприятна среда в училищата и детските градини за адаптивно обучение на деца със специални образователни потребности" с бенефициент МОМН

Спецификите на деца с нарушен слух

Ива ЕВСТАТИЕВА, сурдопедагог

Една от задачите ми по проекта беше да запозная учителите в посетените от екипа ни учебни заведения в страната със степените слухови нарушения, с видовете звукоусилваща апаратура и най-вече със спецификите на децата с нарушен слух.

Подготвих и представих мултимедийна презентация, с която запознах колегите с целите на проекта, със специфичните образователни потребности на учениците и начините за общуване с тях. Протече оживена дискусия за методите и начините за комуникация с деца със слухови нарушения и необходимо ли е владеенето на жестомимичен език от страна на педагозите.

Особено внимание отделих на доказалите се в практиката стратегии за педагогическо въздействие, с най-точните и адекватни за вида сензорно нарушение начини за проверка на знанията и оценяване. Мултимедийната презентация и устното ми изложение за спецификата на работа с деца със сензорни нарушения предизвика огромен интерес от страна на колегите. Задаваха се въпроси, свързани с конкретни казуси и стратегии за работа, адекватни и приложими за всяко дете със СОП. Поставен беше въпросът за необходимостта от сурдопедагог в училище, който да провежда всекидневна рехабилитация с децата с увреден слух.

Организирани бяха и срещи с ресурсните учители и психолозите от вътреучилищните екипи, създадени във всяко от учебните заведения по проект „Включващо образование", както и с родителите на деца със сензорни нарушения.

Като част от проекта, АРДУС издаде и разпространи брошура, в която се дават конкретни насоки за начините на общуване с децата и учениците с нарушен слух. Подготвя се и кратка методика за работа със слуховоувредени деца и младежи, предназначена за неспециалисти и родители. Основните цели, заложени в нея, са:

► *Да се предостави актуална информация по въпроса за дефинициите на слуховата загуба;*

► *Да се опишат съвременните технически средства за компенсация на слуховите нарушения;*

► *Да се опишат някои от основните характеристики на личността на децата и младежите със слухови нарушения;*

► *Да се представят начините за общуване с децата и младежите с нарушен слух;*

► *Да се опишат основните модели за обучение на ученици със слухови нарушения;*

► *Да се оформят препоръки за пълноценно обучение на ученици със слухови нарушения в условията на общообразователните училища в България.*

От срещите ми и дискусиите с колегите, работещи с ученици със слухови нарушения, се налага мнението, че имат необходимост и проявяват интерес от повече знания и нормативна регламентация в тази насока. Това ни задължава да активизираме своите действия за реализиране на основните ни цели и за по-активно участие, както на държавните органи, така и на неправителствените организации, ангажирани с тези проблеми.

Стартирахме с дискусия по теми

Инна БРАНЕВА,
Теодора МИЛОТИНОВА, психолози

Имахме за задача да работим в класовете по метода на груповия тренинг, изграждане на екип, неформално лидерство.

В три учебни часа посетихме класове от II до X в различни училища в страната с интегрирани деца със СОП. Работихме по специално изготвена от нас методика, използвайки метода на груповия тренинг, с дискусионна и практическа част - серия от ролеви игри, базирани на заявката за изграждане на екип, неформално лидерство и имащи семантична връзка помежду си.

Във всеки клас стартирахме с дискусия по предварително зададени теми.

Предложихме за обсъждане темите: *„Какво означава да си „включен - изключен" от определена социална група? Кога си „изключен?"; Как изключваш другия?; Как включваш другите?"* и т.н.; както и темата за различието: *„Как определям, че някой е различен от мен (външни и вътрешни белези)?; Какви са моите ползи и загуби от различието ми?; Какво е да си „готин" - толерантност или предразсъдък?"...*

С дискусията целяхме да поставим начало за изследване на собствената ценност, себепознаването, опознаването на другите и начинът, по който се включват деца с проблеми. Отправна точка в тези въпроси е социалният ангажимент пред групата (училището) към личния ангажимент в семейството.

Впечатленията ни бяха за оживено и енергизиращо начало. Още в първите моменти се откроиха лидерите и тези, които трудно отварят пространство за себе си и трудно говорят за чувствата си. Работата ни целеше да подпомогне учениците, затруднени в експресията си през думи и действия, проявяваха неувереност или подтиснатост.

Занятията предвиждаха:

► *цялостно сенсибилизиране на учениците в класа към себе си и другия;*

► *навлизане в по-дълбоко ниво на комуникация;*

► *ново ниво на комуникация, което да повиши както пропускливостта на границите между различните субсистеми, така и да обогати моделите на поведение;*

► *да подпомогне процесите на адаптация и интеграция на децата по цялата ос - от изолираните като аутсайдери до задължените от собствената си роля на лидери да се държат провокативно и нетолерантно.*

Като възможност да се оцени взаимодействието в класа, свободата на изразяване и мястото на децата със СОП, предложихме ролеви игри. На по-големите - игри като „Космически кораб", в която участниците се разделят на групи по 5-6 деца, със задачата да определят мисия и цел на измислен от тях космически кораб, да сформират екипаж и разпределят ролите на всеки от екипажа. Накрая представят работата си пред класа. Акцентът е върху екипната работа и самостоятелния избор, а

Следва на стр. 4

„ОТ ТЕБ ЗАВИСИ"

„От теб зависи! Равни възможности и социално включване на хора с увреден слух"

Кариерно ориентиране на млади хора с увреден слух

Милена КАМЕНОВА, обучител ключови компетенции

Кариерното консултиране, като педагогическо явление, съществува в различни страни от години. В последно време набира скорост и у нас. За съжаление се извършва избирателно, само в някои училища (предимно частни), където администрацията може да си позволи отделни независими професионални консултанти в тази сфера. Така масата от български ученици, на прага на завършването на средното си образование, остават неориентирани какво и къде да учат и в коя работна сфера да се реализират на пазара на труда.

За младежите със слухови увреждания проблемът е по-голям. Те се нуждаят от навременна подкрепа не само за избора на адекватна за възможностите и знанията им работа, но и от помощ при изготвяне на документи и кандидатстване за определена позиция.

Основните ни дейности по проекта са:

► *запознаване на младежите с актуални проекти, от които могат да се възползват и да повишат компетентността си или да натрупат трудов стаж по специалността (проект „Студентски практики");*

► *запознаване с Бюрата по труда, като институции и помощта, която могат да получат - преквалификация, допълнителни обучения, работа;*

► *съдействие за регистрацията им при необходимост;*

► *обратна връзка с близките им за важността на подобни практики.*

Първата планова стъпка беше посещение на АХУ. Обсъдиха се програмите и проектите, за които могат да кандидатстват бенефициентите.

Състоя се среща с представител на ДБТ „Изток", на която се обсъдиха:

► *Насърчителни мерки за работодатели, наемащи на работа безработни лица с трайни увреждания (процедура, трудово възнаграждение, период на субсидиране, договорни отношения).*

► *Национална програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания. Коментира се процедурата по даване на заявка от работодател за свободно работно място и най-ефективният начин на изпълнение на процедурата по наемане на лице с увреден слух.*

Важна беше срещата на бенефициентите с представител на Дирекция „Бюро по труда", за пряко представяне на услугите и процедурите по регистрация.

При разговор с представител на АРДУС, се обсъдиха следващите стъпки. Асоциацията трябва да регистрира студентите с увреден слух за проект „Студентски практики".

Планираха се срещи и с работодатели, на базата на попълнените от бенефициентите регистрационни формуляри за кариерно ориентиране.

1. Запознаване на работодателя с дейността на АРДУС.

2. Представяне на проекта и описание на бенефициентите.

3. Информация за насърчителните мерки за работодатели, наемащи безработни лица с трайни увреждания.

4. Представяне на Националната програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания.

5. Описание на държавната субсидия, насочена към работодателите (размер, период на отпускане и субсидиране).

6. Процедура за кандидатстване.

7. Представяне на проект „Студентски практики" и възможността за наемане на лице с увреден слух.

Кариерното консултиране има много измерения. Включва изработването на стегнато и ясно Си Ви, мотивационни писма, в съответствие с желаната позиция; сондиране на младежите за личните им интереси в други сфери на професионалните им бъдещи кариери, а не само в тези, в които получават образование в момента.

Консултантите по проекта се стараят да търсят работни места в съответствие с компетенциите на младежите, с интересите и желанията им.

Повечето от младите хора с увреден слух ще бъдат затруднени в извършването на трудовата си дейност и вписването им в работните колективи, част от които ще станат. Като консултанти, екипът ни се стреми при срещите с работодатели да дава обратна връзка за възможностите и ограниченията на нечуващите млади хора. Подчертаваме огромният им потенциал и хъса за работа, свързан с желанието им да се докажат, че могат да се справят толкова добре, колкото чуващите им връстници.

„ВКЛЮЧВАЩО ОБУЧЕНИЕ"

Стартирахме с дискусия по теми

Продължава от стр. 3

диагностичният ефект е да се проследи кои са изявените лидери, има ли място за включване на деца, изключени по определен признак.

На по-малките беше предложена играта „Приказка". Всяка група избира или съчинява приказка, като всяко дете само избира роля в сюжета. Отделната група представя приказката си пред класа, според възможностите си. Целта е да се провокира себерефлексия, обсъждане на моменти от всекидневието, когато се случва хората да попадат в подобни ситуации, и пораждащите се взаимоотношения от това.

Темите дадоха на учениците възможност за открито дискутиране на проблемите и търсене на форми за разрешаването им. Споделяха учебни и лични проблеми, показаха мотивация и отговорност за действията си; разсъждаваха върху причините за поведението и формите на промяна в посока интегриране и добра комуникация; развиваха теми, пряко засягащи етапа им на развитие; бяха ангажирани и целенасочени.

Дадена беше заявка за по-продължителна работа. Ще я използваме като препоръка за в бъдеще - ангажиране в откриване на нови форми за групова комуникация за създаване на защитено пространство за изследване на междуличностните взаимоотношения и обогатяване на себепрезентирането и комуникативните умения на децата и юношите със СОП.

Публикациите по проект BG051PO001 - 4.1.07 „Включващо обучение" (2012-2014 г.), Дейност 5 - „Създаване на благоприятна среда в училищата и детските градини за адаптивно обучение на деца със СОП" с бенефициент МОМН, отразяват само личните виждания на авторите и при никакви обстоятелства не могат да се приемат като официална позиция на ЕС или Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми".

„ОТ ТЕБ ЗАВИСИ"

Подпомагане на учебната дейност

Славина ЛОЗАНОВА, консултант във ВУЗ

Оказване на академична подкрепа на младежи с увреден слух във висши учебни заведения е една от ключовите дейности по проекта, като формата и съдържанието на вида подкрепа се определя от индивидуалните нужди и желания на учещите. Във връзка с предварително заложените задачи по проекта, дейността с младежите може да се разглежда като система от действия за подпомагане процеса на придобиване на знания, умения и компетенции в избрано професионално направление и процедури по тяхното включване в масова академична среда.

С оглед задоволяване на интересите и в отговор на индивидуалните нужди на всеки от регистрираните младежи с увреден слух, консултантската подкрепа е организирана в три формата - за кандидат студенти, за студенти и за кандидати продължаващо обучение. В последната група влизат всички с увреден слух, които проявяват интерес към формална или неформална форма на образование в България или в чужбина.

В тази връзка консултантите по проекта предоставят адекватна информация спрямо желанието на заинтересованите младежи, а именно:

► обща информация за системата на образование в България и чужбина;

► информация по условията на кандидатстване в конкретна образователна институция в България или в чужбина;

► съдействие при изготвяне на необходимата документация според целта - молба, мотивационно писмо, лична автобиография, паспорт на компетенциите, езиков паспорт, професионален паспорт и др.

За кандидат студентите оказаната помощ се изразява в целенасочена консултантска дейност по изясняване на условията за прием в различните висши учебни заведения; вземането на информирано и съгласувано решение за избор на специалност, предвид изискванията и условията на провеждане на обучението, актуалните и потенциални възможности на младежите с увреден слух, както и техните лични желания и интереси.

По заявка на студентите със слухови нарушения, дейността на консултантите по проекта може да е свързана както с подкрепа от административен характер, така и с продължаващо методическо подпомагане на учебния процес. Административните проблеми най-често се изразяват в нуждата от предоставяне или разясняване на информация от общ характер относно структурата на ВУЗ, програмите, съдържанието на изучаваната специалност, годишния календар, както и в подпомагане на комуникацията между студентите и административните звена. По време на семестриалната заетост студентите могат да разчитат на текуща подкрепа във вид на методическа помощ по време на лекции, при разработване на проекти, курсови работи, разписване на самостоятелни разработки и писмени задачи. Съществен елемент от консултативната дейност е подобряването на отношенията и общуването между учещите с увреден слух и техните колеги/преподаватели.

В рамките на първото шестмесечие от началото на проекта може да се отбележи, че трудностите в учебния процес на учещи с увреден слух, интегрирани в масови висши учебни заведения, се държат не толкова на недостатъчна академична подготовка на младежите, колкото на липса на отношение към състоянието на глухотата от мнозинството от чуващи колеги и преподаватели. В тази връзка успешното включване на младежите трябва да се случва по пътя на осигуряване на нужните условия за учене, чрез запознаване на обществото със специфичните особености на развитието при слухово нарушение.

Консултиране на хора с увреден слух

Христина СЛАВКОВА,
слухово-речев рехабилитатор,
консултант болнични заведения - ИСУЛ

В рамките на МБАЛ „Царица Йоанна" - ИСУЛ, по проекта се провежда консултиране на хора с увреден слух и семействата им с цел подпомагане процеса на социална интеграция и равнопоставено участие в обществения живот.

Подпомагането на хора с увреден слух и семействата им в условията на болницата е изключително специфична дейност. Родители идват със страховете и надеждите си, младежи - с планове за бъдещето си, а възрастни хора - с надежда да им бъде върнат животът, който са живели преди да загубят слуха си. Всяка първа среща с тях е уникална, защото са различно готови за споделяне и обсъждане на проблемите си. Тази ситуация често е и доста емоционална. Откривайки разбиране, съчувствие и компетентно мнение в лицето на консултанта, споделят мислите и чувствата си. Получаването на информация какво им предстои от този момент нататък, какви са правата им, задълженията им, е най-добре да получат тук и сега и консултантът е този, който трябва да го направи. Престоят в болницата дава възможност за срещи на родители и с пациенти с увреден слух от цялата страна, за обмяна на опит и мисли между хора със сходни съдби. Много често последвалите взети решения са резултат от срещите и обмяната на информация.

Подпомагането на медицинския екип в процеса на настройване на всички видове слухови помощни средства, дава възможност за по-прецизна настройка, както и спокойствие и сигурност на пациентите и членовете на семействата им. При престоя им в болницата, който е от 3 до 5 дни, имат възможност да получават консултация по всички възникнали въпроси и да решим проблемите съвместно с лекарите от екипа.

Пациентите с увреден слух са добре приети и разбрани от медицинския екип. Дейността на консултанта улеснава комуникацията и дейностите, провеждани в болницата, оказва подкрепа на самите пациенти и на семействата им.

Публикациите по проект „От теб зависи! Равни възможности и социално включване на хора с увреден слух", отразяват само личните виждания на авторите и при никакви обстоятелства не може да се приемат като официална позиция на Европейския съюз или Министерството на труда и социалната политика.

ХИПОТЕРАПИЯ

Децата и животните

Хипотерапията е сравнително нов метод за работа с деца, чрез който контактът на деца с животни (в случая с коне) повлиява благоприятно върху развитието им.

Екип от специалисти от Ресурсен център София-град - Невена Христова, логопед, Таня Георгиева, слухово-речев рехабилитатор и Ева Китанова, психолог, сформирахме група от интегрирани деца с увреден слух, с която започнахме групова терапевтична работа. Избра се мястото на провеждане - Ранчо „Конникът” в село Макоцево.

Таня ГЕОРГИЕВА, ресурсен учител

Първото посещение на ранчото беше от 19 до 21 април т.г. Краткото ни пребиваване мина повече от добре. Освен организираните занятия от любезните ни домакини Зарко и Краси, децата имаха специализирани занимания и свободни игри. Запознаха се с животните, начина им на живот и необходимите за тях грижи. Ходиха на разходка с каручка, имаха уроци по езда, ориентиране в гората, обезопасено спускане в дере, търсене на скрито съкровище по карта, демонстрация по бойни изкуства, както и подпомагане грижите за животните.

Следващата среща - 13 май т.г., беше в сградата на Ресурсния център. Груповата сесия беше насочена към развиване на уменията на децата за работа в екип и сътрудничество помежду си, усъвършенстване на комуникативните умения чрез многобройни и структурирани игри.

В началото на септември за втори път посетихме ранчото, но с разширен екип. С присъствието си Галимир Томов, специалист физическа активност, стана любимец на децата. Към дейностите ни от първия престой бяха включени и посещение на местната църква, урок по пчеларство, разходка с каруца до варници, велопреход до съседно село, лагерен огън, самостоятелно приготвяне на обяд на барбекю...

Избрахме име на групата ни - Конна база „Ранчо Конникът”. Определихме и правилата по време на престоя и последствията от нарушаването им.

Петте дни в ранчото отлетяха неусетно. Дойде време за отпътуване. Сбогуването беше трудно, защото станахме семейство, а при семействата тъгата от раздялата надделява.

Следващата ни среща, вече в София, беше в съботния 19 октомври в сградата на Ресурсен център София-град. Отрихме изложба с произведения на децата, изработени по време на лагерите. Част от тях бяха включени в търг, ръководен от Мариславa Жулина. За финал на деня показахме на гостите любимата ни игра.

СПОРТ

Карате Клуб „Ронин 11”

Илиян МЕЧКОВ

Създаден е преди 11 години от Сенсей Илиян Мечков, втори дан стил „Годжу-рю”. Основната зала (дожо) за тренировки е в 120-о ОУ „Г. С. Раковски”, намиращо се на пл. „Йоан Павел II” № 7 в София. В дожото с Карате практика се занимават хора от различни възрасти. Най-малкият каратека е на 5 г., а най-големият е на 55. В това бойно изкуство всеки открива по нещо за себе си и започва да следва пътя, за да го постигне.

Освен с традиционни тренировки, членовете на клуба са ангажирани и с изпълнението на различни социални каузи и проекти, като проект „VIOLET” на АРДУС, Royal National College for the Blind и Сдружение „Възможности без граници”, „Карате за всички, мост между поколенията” и др.

Ние, „ронините”, сме щастливи, че на базата на Карате градим истински и искрени приятелства и учим децата на качества като уважение, постоянство, дисциплина и т.н., които впоследствие се оказват много полезни за тях във всички области на съвременния динамичен и понякога доста труден и предизвикателен начин на живот. За да научите повече за нас, посетете сайта ни: **www.ronin11.com** и Facebook страницата: **https://www.facebook.com/KarateClubRonin**. Ако ви станем интересни, ще се радваме да се запознаем.

ТИХИТЕ ВОЙНИ НА РОНИН

Така наричат двамата каратисти с увреден слух от ССУ за ДУС „Проф. д-р Дечо Денев” в столичния квартал „Павлово”. Радостина Йотова е ученичка в IX клас, а Виктор Тодоринчев е завършил средното си образование.

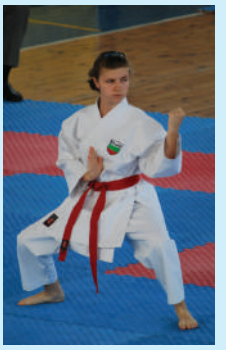

През лятото двамата участваха в 22-рите Дефлимпикс, проведени в София, организирани от Българската спортна федерация на глухите.

Въпреки първото им участие в най-голямата проява на глухите спортисти, двамата ронини с увреден слух се представиха добре и треньорът им остана доволен от постиженията им. Не е малко да си в десетката при индивидуалното класиране. Радостина и Виктор заеха седмите места. Със сигурност в следващи състезания ще се изкачат по-нагоре по стълбичката към успеха. Пожелаваме им го от сърце!

През 2013 г. АРДУС имаше представител на срещите на Изпълнителното бюро на FEPEDA в Тулуза, Италия и на заседанието на Управителния съвет в София

В Управителния съвет

Заседанието се състоя на 19 и 20 април. Присъстваха представители на Австрия, Естония, Ирландия, Германия, Литва, Полша, Испания, Франция и на България - Мария Кръстева, председател на АРДУС и Петранка Илиева, член на УС на АРДУС.

Разискваха се въпросите:

1. Следваща семейна среща
2. Анкетата за семействата с деца с увреден слух
3. Интернет страницата на FEPEDA
4. Анкета за организациите, членки на FEPEDA
5. Бъдещето на FEPEDA
6. Програма за побратимяване

Не беше взето решение за мястото на провеждане на следващата семейна среща. Френската асоциация на родителите отказа организацията и домакинството, поради липса на финансиране и доброволци.

Относно семейната анкета беше отбелязано, че е попълнена от 1190 семейства от 20 страни. Одобри се идеята да се покажат резултатите на всяка страна. Всички се съгласиха, че анкетата е успешна и че в бъдеще ще бъде полезно средство за лобиране в Европейския парламент и Европейската комисия.

За актуализиране на страницата на FEPEDA и подобряването ѝ инициативата пое представителят на Френската асоциация.

Докладът върху анкетата за организациите, членки на FEPEDA, ще бъде завършен и изпратен допълнително на всяка организация.

За бъдещето на FEPEDA бяха обсъдени въпросите:

- Подпомагане на по-слабите организации.
- По-ефективна работа между срещите.
- Всички членове на УС да имат определени задачи, за които да отговарят.
- Създаване на подгрупи в рамките на УС, работещи чрез електронна поща.
- Оптимално използване на средствата за общуване.

За координатор на програмата за побратимяване беше одобрена Д. Панталеева. Този избор е признание за успешното побратимяване между АРДУС и Ирландската организация на родителите „DeafHear".

В Изпълнителното бюро

Срещата на членовете на ИБ се състоя на 12 и 13 юли в Тулуза, Франция. Присъстваха представители на Ирландия, Испания, Франция, България и Финландия.

Срещата премина при дневен ред:

- Обсъждане финансовото състояние на FEPEDA.
- Дискутиране бъдещето на FEPEDA. Взето беше решение председателят на FEPEDA да обобщи обсъжданията на въпроса по време на срещите на Изпълнителното бюро и на УС в София.
- Интернет страницата на FEPEDA - Андре Гуенца направи някои предложения относно подобряването ѝ.
- Семейна среща през 2015 г., уточняване на страна, в която да се проведе.
- Анкета за семействата с деца с увреден слух. Одобрена бе идеята Сари Палопоски да подготви кратък преглед на резултатите за срещата на УС и Общото събрание през октомври, който да обхване България, Чехия, Естония, Финландия, Франция и Испания, като ще се съсредоточи върху 20 основни въпроса.
- Анкета за организациите, членки на FEPEDA. Бърнард Дейли направи кратък обзор на резултатите.

12 страни са попълнили анкетата. Повечето от организациите, членки на FEPEDA, са малки, но има няколко по-големи, като тези в

Испания (22 служители) и Ирландия (70 служители). Управителните съвети на организациите се състоят от 3 до 15 души, в някои от тях има членове с увреден слух. Бърнард Дейли ще обобщи резултатите и ще изпрати доклада на всички организации.

- Новини от Платформата (обединение на европейско ниво на организации, занимаващи се с проблемите на хора с увреден слух и техните семейства), отнасящи се до взаимоотношенията между организациите членки. Що се отнася до Европейския форум на инвалидите, одобри се идеята на FEPEDA да е по-активен негов член, въпреки че няма представител в борда на Управителния съвет на форума. Така Соня Замора ще кандидатства за Комисията на жените, а Бърнард Дейли - за Комисията по информационни технологии.

ВИЗИТКА... И ОЩЕ НЕЩО

На кафе с Иво

Запознайте се с Ивайло Минков. От писмото, което ни е изпратил специално за бюлетина, ще разберете кой е и защо организира срещи на кафе.

„Здравейте скъпи читатели,

Работя като специалист във фирма „Славина", представител за България на слухови апарати и системи Phonak - Швейцария. Занимавам се с тази дейност повече от пет години. Най-голямата ми страст са аксесоари и системи към слухови апарати, помагащи на хора със увреден слух да се справят наравно с връстниците си в трудни за чуване ситуации. Самият аз имам силно увреден слух и нося слухови апарати.

Тази година имах удоволствието да организирам две семинарни събирания (18 септември и 26 октомври) на млади тежкочуващи хора, под наслов „На кафе с Иво", в офиса на фирмата ни - София, ул. „Цар Асен" № 29.

Темата на срещите беше „Модерни блутут устройства за помощ на хора с увреден слух, използващи слухови апарати и кохлеарни импланти за слушане на музика и разговор по телефон. ФМ системи в обучителния процес на хора с увреден слух". За мен беше изключително приятно да представя устройствата, благодарение на които хората, разчитащи на слухови апарати и вербална комуникация, да се справят в динамичния живот и академичните среди на едно училище или университет наравно с връстниците си, които имат нормален слух. Тези устройства са в помощ и на хора с по-тежък слух, но с по-слаб резултат. За мен те не са просто устройства, а свобода и увереност. Присъстваха Мария Кръстева, председател на АРДУС и Николай Нинов, зам.-председател на СГБ. Благодаря на Янка Трачук за жестомимичния превод на първата среща и на Таня Димитрова - на втората. Смятам и в бъдеще да осъществя такива срещи.

Пожелавам на екипа на АРДУС и на читателите на бюлетина да продължат напред със същия позитивизъм!"

ЗАПОЗНАЙТЕ СЕ!

Това сме ние!

От 3 години в област Враца е сформирана група на родители на деца с увреден слух към АРДУС. Членовете й не са много - шест човека, но за приятелите и симпатизантите на децата няма да стигнат пръстите на две ръце.

За дейността на групата ще разберете от репортажа и фотосите, които ни изпрати Ивка Йолова-Гиздина, слухово-речев рехабилитатор

Групата, макар и малобройна, развива активна дейност в името на децата със слухови нарушения от област Враца. Те се обучават в общообразователни учебни заведения на територията на областта.

Съвместно с Ресурсния център, на който съм служител, и родителите, организирахме работен семинар на тема: „Форми, методи и стратегии при работа с деца с нарушен слух". Мероприятието се проведе при засилен интерес от страна на обществеността в града, на медиите, на РИО, на ресурсните и общообразователните учители и родители. Периодично се организират работни срещи с училищните екипи, които подпомагат деца и ученици с увреден слух.

Срещите с родителите е затруднена от обстоятелството, че те са от цялата област. Работя като слухово-речев рехабилитатор и това е една добра възможност да се срещам с родителите, които живеят дори и в най-отдалечените райони. Въпреки това, успяваме да създадем оптимални възможности за подкрепяща среда. Особено полезно се оказва членството за родители, чиито деца са в яслена възраст - до 3 г., и които не са посещавали детски заведения. Тези деца получават индивидуална слухово-речева рехабилитация, финансирана от АРДУС.

През миналата 2012-2013 учебна година децата ни бяха включени във фотоателие, където показаха невероятни способности в областта на фотографията.

Дейността на групата ни обобщихме в презентация „През погледа на различно чуващите", която представихме на Областната конференция за успехите на интегрираното обучение.

Провеждаме и „Училище за родители", което ръководя. На срещите обсъждаме проблеми, присъстващите задават въпроси и търсим пътища за тяхното решение. Каним и различни експерти - социални работници, психолози, общообразователни учители, лекари, които компетентно отговарят на въпросите на родителите.

Това сме ние. Елате ни на гости и ще научите повече за групата на АРДУС във Враца.

ИЗЛОЖЕНИЕ НА ОТКРИТО

„Дни на равни възможности"

Под този наслов премина Първото национално изложение на открито в края на септември. Организирано беше от Националното сдружение на работодателите на хората с увреждания в градинката пред Народния театър „Иван Вазов" в София. То е по проект „Равни възможности, реализация, развитие", осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси", съфинансирана от Европейския социален фонд на ЕС.

Изложението продължи три дни - от 28 до 30 септември т.г. Проведе се под патронажа на столичния кмет Йорданка Фандъкова. Участваха 24 НПО, работещи по проблемите на хората с увреждания и тяхната социална интеграция, сред които и АРДУС. На своя щанд Асоциацията показа рисунки на деца с увреден слух, печатни издания за дейността си и учебни брошури и помагала, издавала през годините в помощ на децата и младежите с увреден слух и родителите им.

НОВИ ПРИЯТЕЛИ

Габи и Криси

Ивка ЙОЛОВА-ГИЗДИНА

На снимката са Габриела Цветелинова и Кристиян Борисов. В света на звуците са влезли на около двегодишна възраст. За тях сега не са чужди нито песните и танците, нито разказването на уроците. През цялото време са получавали специализирана педагогическа подкрепа.

Те са пример за упоритост в морето на сложното учебно съдържание. Габи е в трети клас, а Криси - във втори в СОУ „Никола Войводов" във Враца. Криси мечтае да стане компютърен програмист. Любим предмет му е математиката. Габи е изключително прецизна в учебната дейност. Тя пък обича да рисува.

С много труд и подкрепени от специалисти и близки, Габи и Криси чувстват, че са приети от хората и от децата. Радват се на всеки успех в ученето, в заниманията, в часовете по рехабилитация. Много време им е необходимо да подготвят уроците си, но желанието им да са успяващи ги води напред. Носители са на редица грамоти като „Най-добър математик", „Най-добра рисунка", „Изразително четене" и др. Успешно се представят и в часовете по английски език.

А в игрите са щастливи. Прекрасно е да бъдеш заедно с чуващите си връстници и да лудуваш на воля.

П.П. Ако искате да станете приятели с Габриела и Кристиян, напишете им писмо, което ще изпратим чрез АРДУС и ще публикуваме в бюлетина.

АРДУС
Отговорен редактор
Мария Михайлова
Дизайн и предпечат
Красимира Пенова
Мениджмънт
• Сетива •